

inom och utom Frankrike helt enkelt hänvisa till en speciellt fransk individualism; man bör misstro sådana generaliseringar, liksom över huvud — såsom Victor Vinde nyligen påpekade i en artikel i Esprit — den glansfulla och förvirrade verbalism som ofta framträder i den franska debatten. De regionala motsättningarna inom landet har framhävt; under långa tider har man varit benägen att skylla på skiftande vallagar. En orsak som synes sannolik är att Frankrike av historiska och andra skäl är ett fält för stridande och varandra korsande idéströmningar: revolutionär kontra konservativ tradition, gammalliberalism kontra socialliberalism, ledarideologi kontra jämlikhetssträvan, klerikalism kontra kulturradikalism. Den motsättningarnas kraft och eld som ännu i dag gör Frankrike till Europas intellektuella centrum har inte kunnat förenas med en stabil styrelse. Av vikt är antagligen också att splittringen i representationen, en gång

påbörjad, tenderar att fortsätta och förvärras. Ett antal deputerade med särmening i en fråga — det må gälla skolorna, valsystemet eller Algeriet — bryter sig utan risker ut ur sitt parti och bildar en grupp; genom att som särskild grupp påverka regeringsbildning och regeringsprogram får man större makt än som fraktion inom partiet. Den traditionellt intima kommunikationen mellan deputerade och valmän har säkerligen, särskilt under skeden av majoritetsval, verkat i samma riktning.

"Skeppet vräkes av vågorna men sjunker inte", detta Paris valspråk har under långa tider passat också republiken. Gång efter annan har hotet och faran framkallat samling och ledning. Då efter 1885 års val general Boulanger syntes på väg mot diktaturen återställdes "den republikanska disciplinen", och några handlingskraftiga ministrar räddade regimen. Då Dreyfusaffären skakade Frankrike bildades en stark och långvarig regering, som efterföljdes av andra stabila ministärer (Waldeck-Rousseau, Combes, Clemenceau). Då det första världskriget kulminerade blev ministerörtraren Clemenceau "segerens fader". Då fransen stupade nedåt 1926 återställdes förtroendet av Poincaré, som mer än någon annan representerade föreningen av konservatism och ovillkorlig trohet mot republiken; för första gången i fredstid gav parlamentet regeringen väldiga fullmakter, liksom nu åt de Gaulle. Och även under normala tider har stabiliteten varit reellt större än antalet regeringar och regeringskriser antyder; ett begränsat antal personer har växlat som konseljpresidenter och ministrar.

Splittringen inom parlamentet ger, har det ofta och säkert med rätta sagts, en överdriven bild av splittringen inom folket. Monarkisterna, som för sjuttio år sedan framstod som hotet mot republiken, var allmänt konservativa men uppgav snart hoppet om en restauration genom val eller statsvälvning. Socialisterna talade på 1920-talet om en provisorisk diktatur — "une vacance de la légalité" — men blev inom kort goda demokrater. Kommunisterna i parlamentet följer Moskvas order, men de väljs till stor del av småbrukar- och arbetargrupper som är missnöjda utan att vara revolutionära. Bakom röstningen på skilda partier och kandidater finns i Frankrike bland miljoner väljare en överideologi som främst begär en stark regering med förmåga att genomföra de reformer vilka det söndrade parlamentet diskuterar utan att besluta.

Det är enligt dessa traditioner, enligt dessa riktlinjer som de Gaulle arbetar med sin samlingsregering, sina fullmakter, sitt krav på större makt för presidenten och begränsning av parlamentets möjlighet att fälla regeringar. Om han skall lyckas beskära parlamentarismen utan att spränga demokratin kan vi inte veta. Att detta är hans mål kan vi inte betvivla.

En del riksdagsmän

deltog inte i processionen till Slottet vid riksdagens öppnande, utan föredrog att se på från Riksdagshusets balkonger. Morgon-Bladet ger dem en skrapa: "Så länge ännu den kungliga glansen kring riksdagsöppnandet består, måste man beteckna det som minst sagt tanklöst att demonstrera på det sätt som nu ett antal riksdagsmän ur skilda partier gjorde." Kritiken är lika beskäftig som obefogad. Riksdagen har begärt att få slippa den överdrivna prakten vid öppningen och är i sin goda rätt om den skolkar från de av kungen vidmakthållna traditionerna av ståt och högtidlighet. Då ceremonier blir löjliga — och det tycks Morgon-Bladet anse i detta fall — är det ett bra sätt att också göra dem omöjliga genom att inte delta i dem. Om folk som vid officiella tillställningar talar om hur tråkigt de har och hur fånigt det hela är i stället lät bli att gå dit, skulle vi snart bli befriade från de mest barocka dragen i våra offentliga arrangemang.